

ÖRTÜK PROGRAM ÖLÇEĞİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

HIDDEN CURRICULUM: SCALE DEVELOPMENT

Nida AKBULUT¹

Serhat ASLAN²

Öz

Bu araştırmanın amacı Örtük program Ölçeği geliştirmek ve geçerlik ve güvenirlik analizlerini yapmaktır. Araştırmanın örneklemini Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 648 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Yapılan faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 50'ini açıklayan, 21 madde ve 3 alt boyuttan oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Cronbach Alpha iç tutarlık güvenirlik katsayıları ölçeğin bütünü için .88, İÇERİK alt boyutu için .84 , öğrenme-öğretim süreci alt boyutu için .87 ve değerlendirme alt boyutu için .61 olarak bulunmuştur. Madde analizi sonucunda alt ölçeklerin madde-toplam puan korelasyonlarının .22 ile .72 arasında değiştiği görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizinde üç boyutlu modelin iyi uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2= 844.57$, $sd= 186$, $RMSEA= .074$, $NNFI=.94$, $NFI= .94$, $CFI= .95$, $IFI= .95$, $RFI= .93$, $SRMR= .063$, , $CN=188.04$, $IFI=0.95$, $GFI=0.89$, $AGFI= 0.86$) olarak bulunmuştur). Bu bulgulara dayanarak örtük program ölçeğinin eğitim ve psikoloji alanında kullanılabilir, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir

Anahtar Sözcükler: Örtük program, geçerlik, güvenirlik

Abstract

The aim of this research is to examine the validity and reliability of the Turkish version of the hidden curriculum scale. The sample of this study consisted of 648 university students. As a result of the factor analysis for the construct validity, three factors have emerged which named the content, learning and the teaching processes, and evaluation consist of 21 items, and account for the 50 % of the total variance. Findings also demonstrated that item –total correlations ranged from .22 to .72. Results of confirmatory factor analysis demonstrated that the three-dimensional model was well fit ($\chi^2= 844.57$, $sd= 186$, $RMSEA= .074$, $NNFI=.94$, $NFI= .94$, $CFI= .95$, $IFI= .95$, $RFI= .93$, $SRMR= .063$, , $CN=188.04$, $IFI=0.95$, $GFI=0.89$, $AGFI= 0.86$). The internal consistency coefficients of the entire scale were .88, .84 for content, for .74, learning &teaching process .87, for evolution .61. Overall findings demonstrated that Turkish version of the Hidden Curriculum Scale had adequate validity and reliability scores.

Keywords: Hidden Curriculum , validity, reliability.

¹ Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilimdalı, nida.akbulut@yahoo.com

² Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilimdalı, serhatarslan@sakarya.edu.tr

1. GİRİŞ

Eğitim ve okul söz konusu olduğunda genel olarak öğretmenler planlanan resmi eğitim programı (müfredatı) kastetmektedirler. Fakat öğrenciler bir de yazılı olmayan bir eğitim programı (müfredatı) ile de karşılaşmaktadır(Wren, D.1999). Çünkü öğrenciler okullarda sosyalleşirken yalnızca akademik kazanımlar elde etmezler bununla beraber onlara kendileri ve başkaları ile ilgili fikirler de aktarılır (Wideman, C. 1973).Bu yüzden eğitimin bu plansız yönü de araştırmalara konu olmuştur. Detaylı olarak incelendiğinde Posner okullarda 5 tür program olduğundan bahsettiği görülmektedir. Bunlar resmi program, gayri resmi program, extra program, geçersiz program ve örtük programdır (1995). Geçersiz program müfredattan önemsiz oldukları için çıkarılan konuları kapsarken, extra program öğrencilerin katıldığı zorunlu olmayan ama eğitimlerine katkıları olan etkinliklerdir (LeBlanc, C. 2007).Örtük programın tanımını incelediğimizde ise karşımıza pek çok tanım çıkmaktadır. ‘Örtük’ terimi değerlendirilirken kimileri eğitimin zararlı ve kasıtlı olarak gizli tutulan tarafı yorumunu getirirken kimileri de eğitimin farkına varılmamış, ortaya çıkarılmamış yönü şeklinde yorumlarlar. (Hubbard, B. 2010) Resmi program tanımlanmış kazanım ve hedefleri içerirken, örtük program ise sosyal ilişkiler ya da öğretmen tarafından aktarılan değerleri içerir (Giroux, H, 2001). Örtük programın tanımı ilk olarak sosyolog Philip Jackson tarafından 1968’de yapılmıştır. Jackson’a göre örtük program, iş, otorite, sosyal kurullarla ilgili okulda verilen mesajları içerir. Örtük program, öğrencilerin toplumla uyumlu olması için sadık olma, itaat etme gibi olgularının öğretim aracı olarak tanımlanır.(1968) Michael Haralambos da örtük programın eğitim kurumlarının yazılı hedefleri arasında olmasa da, öğrencilerin okula devam ederek öğrendikleri olduğunu belirtmiştir. (1991). Bir diğer yandan Sockett, planlanan müfredat ile öğrencilerin edindiği plansız deneyimler arasındaki fark olarak özetler.(H, 1992). Hines ise konuşulmayan normlar, değerler ve inançların üstü kapalı şekilde verildiğine atıfta bulunur. (Angela, R, 2013, syf16). Sollivian ve diğerleri örtük programı, bir programda yer alan, sosyal çevre tarafından iletilen gayri resmi mesajlar olarak tanımlar.(Bower, E.2009) Anderson ise kişinin bir deneyim ile edindiği unutulmaz mesaj olarak nitelendirir (Martin, L. 2014, 126) Gizil mesajlar açık hedeflere ulaşmak için kullanılan karakterler, ödül sistemi, resimler gibi materyallerde de yansıtılır (Hubbard, B. 2010). Buna ek olarak Vallance akademik olmayan ama sistematik şekilde ilerleyen uygulamalar olarak tanımını getirir (Korzh, A. 2013). LeBlanc da örtük programın, resmi program dahilinde olmayan değerler ve normlardan oluştuğunu belirtirken bunların resmi programın zıddı olan şeyler olabileceğini de vurgular.(Constance, 2007) Carvallo ise örtük programın bütün öğrenme kurumlarının doğasında bulunan bir program olarak tanımlar.(1995). Bu tanımlardan dolayı ‘gizil program’, ‘dolaylı’, ‘ifade edilmeyen’, ‘gömülü’ ya da ‘farkına varılmayan’ tanımları ile de ifade edilir (Hubbard, B. 2010). Miller&Seller ise örtük programlar ile ilgili ‘farkında olunmama’ durumuna dikkat çekmiş ve eğitimin farkında olmadan öğretilen kısmı olarak ifade etmişlerdir (1990). Posner da bu programın her zaman okul yönetimi tarafından tanınmasa da ya da farkına varılmasa da öğrencilerin üzerinde resmi programdan daha etkili olabileceğini iddia eder(1995).Tanımlara bakıldığında örtük programın amaçlarının sosyal gelişim alanı ile ilgili olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okulla ilgili tutumları, duyguları, sosyal hayattaki alışkanlık ve değerlerinin şekillenmesi örtük programın hedefleri arasındadır (Ercan,Yüksel&Özkaya,2009). Bu yüzden Akbulut, örtük programı hayat okulunun kuralları olarak özetler ve sınıf içi ilişkileri düzenleyerek toplum yaşamını öğrettiğini vurgular (2011).

Vallance da örtük programı, okulların akademik çıktıları dışında kalan hedefleri şeklinde ifade etmektedir (1983). Diğer yandan Meighan ise öğrencilere derslerde görmedikleri fakat okulda karşılaştıkları durumlarla baş etmeyi öğreten bir araç olarak görür(R, 1981).Tüm bunlar ele alındığında okulun öğrencilere dolaylı yoldan edindirdiği şeyler olarak da tanımlanabilir.(Eisner,1985). Bulumber ve Bulumberg ise gençlerin günlük

yaşamının okulda yer alan bir parçası olduğunu vurgular. Dolaylılığına ek olarak keşfedilmemiş, farkına varılmamış program olduğu da dile getirilmiştir. Ayrıca resmi eğitimin dışında kalan baskı ve kısıtlamalar olarak nitelendirmişlerdir.(Cribb&Bignold, 1999). Bir başka deyişle eğitim sisteminin kasıtlı olmadan aktardıkları da denilebilir(Miller&Seller, 1990). Wren okulun hedeflerinin desteklenmesi amacı ile politikalar, okul ortamı ve programların şekillendirilmesi olduğunu belirtirken, örtük programın kısaca okul kültürü olduğunu da öne sürmüştür (1999). Okul kültürünün tanımını öğretmenlerin tutum ve davranışları, iletişim, öğrenci katılımı olarak niteleyen Halstead ve Taylor da (2000) bu fikri desteklemişlerdir. Mariani (1999) programı buz dağına benzetmiş ve örtük programın da buz dağının suyun altındaki tarafı olduğunu vurgulamıştır. Gaikwad'a göre ise öğretmenler değerleri paylaşmak ve öğrencilere karşı olan davranışlarını irdelemek amacı ile örtük programı bir araç olarak kullanmakta ve resmi müfredattan daha sık ele almaktadırlar.(2010) Anderson örtük programın ; sosyal ayrıcalığı arttıran beyin yıkama ya da bilgi yükleme işlemi, -Resmi eğitimin gerçekleştiği ortamın fark edilmeyen ayrıntıları, -Resmi eğitimi destekleyici yazılı olmayan kurallar şeklinde 3 yönü olduğuna değinmiştir(2001). Bu bağlamda gizli program değerlerin aşılması, siyasal toplumsallaşma, itaat ve uyumlu olmaya yönelik yetiştirme, geleneksel sınıf yapısının sürdürülmesi gibi işlevleri yerine getirmiş olur.Otorite, kontrol, itaat ve hiyerarşi ile ilgili güçlü mesajlar vermektedir. (Takala, Hawk, &Yannis, 2001). Ülkemizde bireylerin örtük program algılarını ölçmeye yönelik ölçek olmaması ve uygulaması zaman açısından son derece ekonomik olan bu ölçeğin bir benzerinin bulunmaması, bu çalışmanın yürütülmesi için motivasyon kaynağı olmuştur. Bu çalışmanın, öğrencilerin örtük program algı düzeyini belirlemeye ilişkin araştırmalar açısından önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı Örtük Program Ölçeğinin üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

2. YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırmanın örnekleme Sakarya Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler arasından tesadüfi örnekleme yöntemine göre seçilen 648 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Örtük program Ölçeği; 21 maddeden; örtük program ve içerik, öğrenme öğretme süreci ve değerlendirme şeklinde üç alt ölçekten oluşmaktadır. Likert tipi bir ölçme aracı, toplam puan ve 3 alt puan vermektedir. Ölçek hem bireysel hem de grup olarak uygulanabilmekte olup cevaplama süresi yaklaşık 10 dakikadır.

İşlem

Örtük program Ölçeğinin maddelerini hazırlamadan önce kapsamlı bir literatür incelemesi yapılarak, örtük program kavramıyla ilgili bilgiler analiz edilmiş ve ölçeğin kuramsal temeli oluşturulmaya çalışılmıştır. Literatür taramasının yanı sıra benzer ölçeklerdeki maddeler de incelenerek, örtük program yapısını ölçeceği düşünülen bilgiler ölçek maddesi olabilecek şekilde düzenlenmiştir. Bu aşamada örtük program geniş biçimde ölçülebilmesini sağlamak amacıyla deneme maddelerinin mümkün olduğunca fazla sayıda olmasına özen gösterilmiş ve sonuçta 25 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Bu 25 madde biçim, anlaşılabilirlik ve örtük program göstergesi olup olmadığı açısından 3'ü rehberlik ve psikolojik danışma, 1'i ölçme ve değerlendirme alanında uzman olan 4 öğretim üyesine incelenmiştir. Deneme formu pilot uygulama sonucunda 4 madde ölçekten

çıkarılmıştır. Kalan 21 madde beş basamaklı Likert (1- Kesinlikle katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3- Kararsızım, 4- Katılıyorum ve 5- Kesinlikle katılıyorum) bir dereceleme ölçeği şeklinde yazılmış ve bu maddeler üzerinde geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri için SPSS 21.0 ve LISREL 8.54 (Jöreskog & Sorbom, 1996) programları kullanılmıştır.

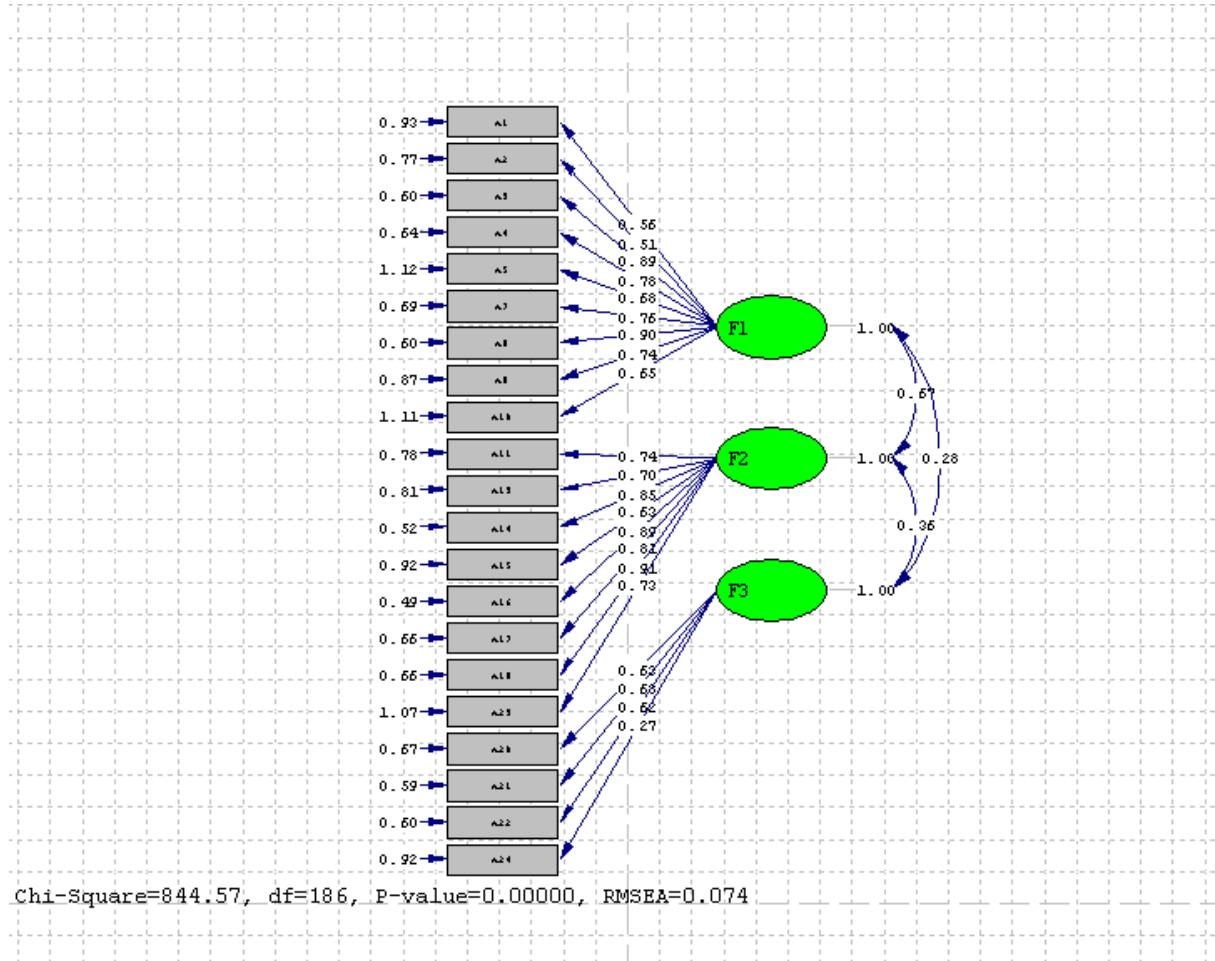
3. BULGULAR

Madde Analizi ve Güvenirlik

Örtük program ölçeği maddelerinin ayırt etme gücünü belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .22 ile .62 arasında sıralandığı görülmüştür. Cronbach Alpha iç tutarlık güvenilirlik katsayıları ölçeğin bütünü için .88, İÇERİK alt boyutu için .84 , öğrenme-öğretim süreci alt boyutu için .87 ve değerlendirme alt boyutu için .61 olarak bulunmuştur

Yapı Geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliğini ve ölçeğe ait maddelerin faktör yüklerini boyutlandırabilmek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi hesaplanmıştır. Faktör sayısı alanyazın dikkate alınarak ve çalışmanın amacı kapsamında üç ile sınırlandırılarak açımlayıcı faktör analizi tekrarlanmıştır. Üç boyutlu model için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri $\chi^2= 844.57$, $sd= 186$, $RMSEA= .074$, $NNFI=.94$, $NFI= .94$, $CFI= .95$, $IFI= .95$, $RFI= .93$, $SRMR= .063$, , $CN=188.04$, $IFI=0.95$, $GFI=0.89$, $AGFI= 0.86$) olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizine ait faktör yükleri Şekil 1’de gösterilmiştir.

F1=İçerik,F2=Öğrenme-öğretme süreci,F3=Değerlendirme

Şekil 1. Doğrulayıcı faktör analizine ait faktör yükleri

4. TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı Örtük Program Ölçeği'ni geliştirmek ve güvenilirliğini incelemektir. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde öncelikle geniş bir literatür taraması yapılmış ve örtük program kavramıyla ilgili olduğu düşünülen benzer ölçekler incelenmiştir. Bu aşamada örtük program geniş biçimde ölçülebilmesini sağlamak amacıyla deneme maddelerinin mümkün olduğunca fazla sayıda olmasına özen gösterilmiş ve sonuçta 25 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Deneme formu pilot uygulama sonucunda 4 madde ölçekten çıkarılmıştır ve geçerlik ve güvenilirlik analizleri kalan 21 madde üzerinde yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda toplam varyansın % 50'sini açıklayan, 21 madde ve 3 alt boyuttan oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde sınanan modelin uyum yeterliğini belirlemek için pek çok uyum indeksi kullanılmaktadır. GFI, CFI, IFI ve NFI indeksleri için kabul edilebilir uyum değeri 0.90 ve mükemmel uyum değeri 0.95 olarak kabul edilmektedir (Hu & Bentler, 1999; Marsh, Hau, Artelt, Baumert, & Peschar, 2006). RMSEA için ise .080-.050 arası kabul edilebilir uyum ve .050 altı mükemmel uyum değeri olarak kabul edilmektedir (Brown & Cudeck, 1993; Byrne & Campbell, 1999). χ^2/sd değerinin ise 2-3 arasının kabul edilebilir, 0-2 arasının ise iyi uyum değeri olarak kabul edilmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre uyum indekslerinin kabul edilebilir ve iyi uyum değerleri dikkate alındığında ölçeğin iki faktörlü yapısının iyi uyum verdiği görülmüştür. Ölçeğin madde analizi için düzeltilmiş madde toplam korelasyonları sonuçları

incelenmiştir. Düzeltilmiş madde toplam korelasyonları test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar ve bu değerlerin pozitif ve yüksek olması bir ölçme aracındaki her bir maddenin benzer davranışları örneklediğini gösterir. Düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .30 ve üzerinde olması yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2007). Araştırmanın bulguları doğrultusunda, Örtük Program Ölçeği'nin öğrencilerin örtük programı değerlendirilmesinde eğitimciler tarafından geçerli ve güvenilir biçimde kullanılacak bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Buna karşın bu bulgular sınırlılıkları içinde değerlendirilmelidir. Bir ölçeğin güvenilirliğini yansıtan bir diğer ölçüt "iç tutarlılık" tır. İç tutarlılığı değerlendirmek üzere en fazla Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı tercih edilir (Karasar 1995, Fırat 1995). Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı her bir alt ölçek için yeterli düzeyde bulunmuştur. Madde sayısının ölçüm güvenilirliğini etkilediği unutulmamalıdır (Sijtsma, 2009; Streiner, 2003). Ancak ölçeğin zaman içindeki güvenilirliğini ölçmek için test tekrar-test çalışmasının yapılması ölçeğin güvenilirlik özelliklerinin anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Dış geçerliliğin ölçeğin farklı araştırmalarda ve örneklemeler üzerinde kullanılması, ölçme gücüne katkılar sağlayabilir. Araştırma verileri toplandığı süreçte katılımcıların görüşleri alınırken, katılımcılar arasında ölçeği doldururken nesnel davranmayanlar olabilir (Podsakoff, MacKenzie, Lee, & Podsakoff, 2003). Bir diğer yandan bu çalışma yalnızca üniversite öğrencileri ile yapılmıştır. Diğer eğitim kademeleri ile ya da öğrencilere ek olarak öğretmenlere de uygulanabilir. Başka bir ölçekle ilişkisel çalışıldığında çapraz güvenilirlik testi yapılabilir. Araştırma sonucunda bazı sınırlılıklara rağmen örtük program alanındaki eğitimcilere yeni bir ölçek sunulmuştur. Üstelik örtük programın ne şekilde kendini gösterebileceği de alt boyutlar ile ortaya konmuştur. Ölçek maddeleri ise örtük program algısını ortaya çıkarmaktadır böylece bu durum ortaya konmak istendiğinde hangi konularda müdahalede bulunulacağı konusunda da fikir oluşturur.

Kaynakça

- Anderson, L W, & Krathwold, D. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman
- Akbulut, E. (2011). *İlköğretim Okullarında Örtük Program Faaliyetlerinin Saptanması*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- ANGELA, R, (2013). *The Theatrical Ties that Bind: An Examination of the Hidden Curriculum of Theatre Education*, Arizona State University
- Brown, M., & Cudeck, R. (1993). *Alternative ways of assessing model fit*. In: K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (s. 136-162). Beverly Hills, CA: Sage.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (11), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Byrne, B. M., & Campbell, T. L. (1999). Cross-cultural comparisons and the presumption of equivalent measurement and theoretical structure: a look beneath the surface. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 30, 555-574.
- Cribb, A., & Bignold, S. (1999). Towards the reflexive medical school: The hidden curriculum and medical education research. *Studies in Higher Education*, 24, 195-209.
- Ercan, İ., Yüksel, S., Özkaya, G., Ocakoğlu, G., Yüksel, G. & Uncu, Y. (2009). Tıp Fakültesi Örtük Program Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Cerrahpaşa Tıp Dergisi*. 40(3), 81-87.

- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structural analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.
- Hubbard, B.(2010). *Manifestations of hidden curriculum in a community college online opticianry program: An ecological approach*, Haralambos, M. (1991). "Sociology: Themes and Perspectives" .
- Halstead, J., M. & Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169–202.
- Giroux, H. (2001). *Theory and resistance in education: Towards a pedagogy for the opposition*. Westport, CT: Bergin and Garvey.
- Jackson, P. (1968). *Life in classrooms*. New York, NY: Holt, Rinehart, and Winston.
- Karasar N (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*,7. Basım, Ankara
- Korz, A. (2013). *Educational inequalities and ukrainan orphan's future pathways : Social reproduction or transformation through the hidden curriculum?* Colombia University
- LeBlanc, C. & Heyworth, J. (2007). Emergency physicians: "burned out" or "fired up"? *CJEM*, 9, 121-123.
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Artelt, C., Baumert, J., & Peschar, J. L. (2006). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: Cross-cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360.
- Martin, L (2014). *The hidden curriculum exposed: How one outreach program bridges cultural capital and cultural wealth for Latina/o community college transfer students*. Los Angeles
- Meighan, R. (1981). *The hidden curriculum*. Retrieved June 21, 2003, from <http://www.sociology.org.uk/tece1tl.htm>
- Miller, J. P., & Seller, W. (1990). *Curriculum: Perspectives and practice*. Toronto: Copp Clark Pitman.
- Posner, G. (1995). *Analyzing the Curriculum*. (2) McGraw-Hill.
- Socket, H. (1992). The moral aspects of the curriculum. In P. W. Jackson (Ed), *Handbook of research on curriculum* 543-569. New York: Simon & Schuster Macmillan.
- Takala, M, Hawk D, & Yannis R.(2001) "On the Opening of Society: Towards a More Open and Flexible Educational System", *Systems Research and Behavioral Science*, Special issue on Designing Educational Systems for the Twenty-First Century, 18 (4), 291-306
- Vallance, E. (1983). Hiding the hidden curriculum: An interpretation of the language of justification in nineteenth-century educational reform. In H. Giroux & D. Purpel (Eds.), *The hidden curriculum and moral education: Deception or discovery?* Berkley, CA: McCutchan Publishing Corporation
- Wideman, C. 1973. *The Hidden Curriculum: Conceptual and Empirical Issues Surrounding Non-Academic Aspects Of Schooling*. Madison : University Of Wisconsin
- Wren, D. J. (1999). School culture: exploring the hidden curriculum. *Adolescence* 34 (135), 593 - 596.

Örtük Program Ölçeği						
Sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Lütfen her ifadeye mutlaka tek yanıt veriniz ve kesinlikle boş bırakmayınız. Her sorunun karşısında bulunan; (1) Kesinlikle katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle katılıyorum anlamına gelmektedir.En uygun yanıtları vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederim.						
1	Ders süresince öğretim üyeleri kendi ideolojileri ile uyumlu olmayan fikirleri eleştirir.	1	2	3	4	5
2	Ders süresince öğretim üyeleri kitap ile çelişse bile kendi fikirlerini kabul etmemiz için ısrar eder.	1	2	3	4	5
3	Öğretim üyeleri kendi fikirleri ile zıt düşen kitapları eleştirir.	1	2	3	4	5
4	Ders süresince öğretim üyeleri dersin konusu ile ilgili olmayan bilgiler verir.	1	2	3	4	5
5	Ders süresince öğretim üyeleri kitapta yer alsa bile kendi fikirleri ile çelişen düşünceleri görmezden gelir.	1	2	3	4	5
6	Öğretim üyeleri öğrencinin sadece kendisini dinlemesini ister.	1	2	3	4	5
7	Öğretim üyeleri kendi fikirleri ve bakış açılarından başkasına karşı duyarlı değildir.	1	2	3	4	5
8	Ders süresince öğretim üyeleri kendi fikirlerimizi tartışmamıza imkan sunmaz.	1	2	3	4	5
9	Öğretim üyeleri ders içinde kendi ile aynı görüşte olan öğrencilere karşı daha kibar ve anlayışlıdır.	1	2	3	4	5
10	Öğretim üyeleri gelir, aile ve sosyal olanaklar sebebi ile bazı öğrencilere daha yüksek not verir.	1	2	3	4	5
11	Ders süresince öğretim üyeleri gelir, aile ve sosyal olanaklar sebebi ile bazı öğrencilere daha çok söz hakkı verir.	1	2	3	4	5
12	Öğretim üyeleri görüş olarak kendini yakın gördüğü öğrencilere sınavda çıkacak konular hakkında ipuçları verir.	1	2	3	4	5
13	Ders süresince öğretim üyeleri kendileri ile aynı görüşteki öğrencilere tolerans sağlayarak dersi çalışmadan geçmelerini sağlar.	1	2	3	4	5
14	Ders süresince öğretim üyeleri ders süresince kız-erkek öğrenciler arasında ayırım yapar.	1	2	3	4	5
15	Öğretim üyeleri önemsiz olduğunu düşündüğü için ders anlatırken teknoloji araçlarını kullanmaz.	1	2	3	4	5
16	Öğretim üyeleri kendi isteği dışındaki ders dışı öğretim etkinliklerinin gereksiz ve zaman kaybı olduğunu düşünür.	1	2	3	4	5
17	Ders süresince öğretim üyeleri öğrencilerin fikirlerini açıklamasına izin vermez.	1	2	3	4	5
18	Öğretim üyeleri öğrenciler arasında ayırım yapar.	1	2	3	4	5
19	Öğretim üyeleri sınavlarda objektif değerlendirme yapmaz.	1	2	3	4	5
20	Öğretim üyeleri derslerde soru sorarken tüm öğrencilere aynı ilgiyi göstermez.	1	2	3	4	5
21	Öğretim üyeleri değerlendirme yapacakları kriterleri sınav ya da ödevden önce belirtir.	1	2	3	4	5